

Johan Smikop

Nedskriverens navn	Olav Rognli
Adresse	Kvikne - Skåbu
Fødselsår	1907
Fødested	Nord-Fron

Er det egne opplevelser som skildres? Nei

Fortellerens navn	Johan Smikop
Adresse	Kvikne - Skåbu
Fødselsår	1892
Fødested	Kvikne, Nord-Fron

1. Johan Smikop født 1892 i Kvikne i Nord-Fron er småbruker av yrke. Postadr: Kvikne - Skåbu.

2. Johan Smikops far Amund var født på husm. bruket Plassen i Kvikne i 1857. Moren Marit var født på husm. bruket Brenden i 1860. Etter å ha tjent på forskjellige gårder i noen år giftet de seg i ung alder og begynte som husmenn. Når dette nedskrives er Amund nettopp død godt og vel 99 år gammel. Marit døde i 1953 98 år gammel.

3. Det var 12 barn i hjemmet, altså 14 medlemmer i Familien?. Av søskenflokket lever nå 9 og de fleste er reist ut av bygden derav 3 til Amerika. Husmannsplassen hette Lagestuen og tilhørte gården Nordre Sylte. Hvem som har ryddet plassen kan ikke sies bestemt, men det er fortalt at det var en mannsom hette Lage eller Lagje som fikk bygge seg en stue og rydde seg en jordlap her en gang i tiden. Derav antagelig navnet Lagestuen. Den dyrkede jord var ca. 4 dekar plus noen få dekar naturlig eng og slåtteland. Så regel hadde man 3 kyr på plassen og ofte noen geiter som man foret over vinteren for andre. Høiet som de avlet på plassen ble forlite og det ble da gjerne å sanke mose, hugge lauv og leie skrapslått av gardbrukerne rundt omkring. Plassen hadde vedrett i husbondens skog og rett til å ta vedski? til reparasjon av husene på plassen, men husmannen reparerte dem og holt dem vedlike. Av uthus var det en gammel låve og et gammelt fjøs (meget gammelt) begge med torvtak. Det var også et gammelt tømret stabbur som står enda.

Husmannsplassen er nå blit selveierbruk og alle hus er blit ombygd eller nybygd.

Husmannstua slik den opprinnelig var, var på ca 5 x 7 m. og bare 1 etasje. Innboet bestod bare av det aller nødvendigste. Ingen hadde sin egen seng det lå ofte 3 i hver og gjerne noen på "flatseng" på gulvet. Malmgryter var de almindelige kokekar og treskjeer almindelige spiseredskap. Blomster i vinduene var det bestandig og ofte bilder på veggene til pynt.

Vassgraut var en så og si daglig rett i kostholdet.

Husm. hadde kosten i gården når han arbeidet der, og kostholdet i gården og på plassen kan ikke sies at det var nevneverdig forskjellig. Det hendte ofte at husm. kjøpte for eks. mel og melk av husbonden og betalingen var da gjerne at han arbeidet for det. Fortelleren av dette kan ikke huske at familien noen gang fikk støtte av kommunen. Klær var et vanskelig problem og det var sjelden at noen av familien hadde noe annet enn hverdags eller arbeidsklær. Slikt som yttertøy om vinteren hadde ingen.

Det hente at familien fikk avlagte klær av husbonden eller andre.

4. Husmannsplikta var 24 dagers arbeid i slåttonna 8 mål å skjære, 1 ukes arbeid i potet optakinga om høsten og 1 uke i våronna. Husm. lånte ofte hest og redskap av husbonden så som til våronnarbeid og innkjøring av avling og han utførte da gjerne et eller annet arbeid for ham som betaling for lånet. Det ble mye arbeid utenom bruket for å skaffe kontanter. Det kan således nevnes at Amund Lagestuen var fast slakter i bygden en hel mansalder. Slaktingen foregår jo for det meste om høsten og vinteren og kunne godt kombineres med husmannsplikta, men det ble også en del annet arbeid for eks. skogsarbeid. Husmannskoner hadde ikke plikt til å arbeide for gardbrukeren men arbeidet likevel mye borte både for ham og andre. Det ble da oftest på flatbrødbaking og som slakterkjerring, og lønnen for en dags baking var i den første tiden 50 øre og arbeidstiden 10-11 timer, ja det hendte nok også at den ble 12 timer. Når begge foreldrene var borte på arbeid måtte barna greie seg alene så godt de kunne, det var oftest noen større da som kunne passe på de mindre og se til at dyra fik foring. Det var også ofte at et eller flere av barna fik være med moren på arbeidet.

5. Fortelleren kan ikke huske at faren hadde skreven husm.kontrakt.

6. Foreldrene ble bestandig bedt til husbonden når han hadde bryllup eller gravøl eller andre festligheter og det var vanlig da at noen av barna fik være med. Det var bestandig for eks. slåttegraut når man var ferdig med slåttene. Den økonomiske og sosiale forskjell mellom husmann og gårdbruker var nok stor, for eks. hadde gardbrukeren sin særskilte stol i kirken. Når en husman døde var det hans etterlatte som holdt gravøl etter ham, ikke husbonden. Klarte enken og barna å svare husmannsplikta fik hun som regel lov å sitte på bruket. Om hun måtte flytte sørget ikke husbonden for henne på noe vis det ble da helst det offentlige hvis hun ikke klarte seg selv.

7. Skolegangen til Johan Smikop var ikke rar bare en 2delt folkeskole og det hente at han måtte skofte skolen for å hjelpe til med et eller annet arbeid. Han forteller at da hans far gikk på skolen var det bare omgangsskole og det var ikke lang tid til sammen at han gikk der men han ble likevel en meget skrive og lesekyndig mann.

8. Fortelleren av dette var bare 8 år første gang han kom bort på arbeid. Han var da gjetergutt på en gård og vederlaget for dette var da kosten og noen avlagte klær.

9. Om gleder og fornøyer i ungdomsårene er å si at de var ikke mange. Det kunne dog av og til, for eks. i jula være ganske livat med julkutkjøring og juleball og lignende. Det var vanlig da at ungdommene fik ha dans på gården der det var godt rum og ofte var det om sommeren da "dans på låven" på husmansbrukene.

10. Straks barna var konfirmert var det bort å tjene på gårdene. J. Smikop hadde 50 øre dagen første gang han var borte og tjente forteller han. Arbeidstiden var 10 timer dagen og fridager var ikke nevnt. Kostholdet var meget enkelt og spartansk men han kan ikke huske at han var direkte sulten noen gang. Alle spiste ved samme bord og husbonden som regel alltid med i arbeidet. Fortelleren arbeidet på mange forskjellige gårder og grunnen til at han flyttet var nok flere bl.a. var kostholdet dårlig enkelte steder andre steder var lønn og arbeidstid dårligere osv. Har ikke vært husmann selv og har ikke deltatt noe i foreningsliv har bar vært medlem av skytterlag og for øvrig har jakt og fiske vært hans store interesser utenom arbeidet.